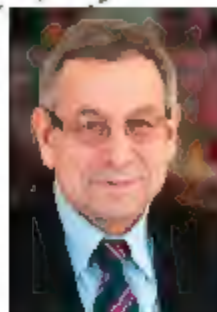

... a valóságról és a valószerűről

Tisztában vagyok vele, hogy a lapunk 56. oldalán közölt cikkünk nem fog osztatlan sikert aratni. Főképpen történészolvasóink nehezítésére számítok. Az úgynevezett kontrafaktúrák, azaz az igazolt tényekkel ellentétes történeti elemzés létjogosultságát elsősorban ők vonják kétségbe – természetesen jól indokolhatóan. Ám én hiszem: „a mi letti volna, ha...?” szemlélet nemcsak öde kísérő szín lehet a történelem jobbára fukó

vagy sötétbe hajló óriásfreskóján, a képhe nemcsak élénkséget vihet, hanem a valóságos, megtörtént história értelmezéséhez is nagy segítséget adhat. Úgy vélem, az 1588-as spanyol–angol tengeri ütközettel foglalkozó két cikkünk meghökkenítő erejű bizonyítékkal szolgálhat a váratlan, a ki nem számítható szerepéről a történelem alakulásában.

Két szakmailag legyezett, sok könyvvel, jeles életművel bizonyított történész egy időpillanattig – az Armada pusztulása előtti napig – a szinkronizsók tökéletes összhangjában mozog a tények tengerében: a legteljesebb egyetértésben látják Anglia katasztrofális felkészületlenségét a háborúra, szörnyű szervezatlenséget és tehetetlen kiszolgáltatottságát. Aztán bekövetkezik a kiszámíthatatlan: a támadók súlyos taktikai hibái miatt és legfőképp a számukra végzetesen szörnyűvé fordult időjárás egyidejűsége máris oda a Legyőzhetetlen Armada, oda a nagy, világhódító terv. Mindez úgy következik be, hogy az angolok az Armada 129 hajójából mindössze hatot (!) voltak képesek megsemmisíteni. Ez volt tehát a történelmi diadal...

Anne Somerset a Csatornán dühöngő vihar előtti pillanattól veszi kezébe a történelem alakítását. A megbízható *Történetről* attól kezdve úgy megy át egy *történet* fródjává, hogy az eseménysorból kizárja a *valószerűt* – ez esetben a *valóságot*, azaz Dávid diadalmát a Góliát fölött. A katolicizmusba visszatért Anglia, az Erzsébet-kor helyébe lépő „Izabella-kor”, az Észak-Amerikát is gyarmatosító Spanyolország képe természetesen vízió, ám olyan fikció, amely hajszál híján akár valóság is lehetett volna.

Természetesen a történelem csakis a megtörténteken keresztül értelmezhető, mint ahogy legtöbbünk a saját életét is a „földön járva” dolgozza fel. Egyéni sorsunkon medítálva azonban többször gondolkunk bele azokba az előre nem látott eseményekbe és körülményekbe, amelyek logikája által kínált döntéseinkbe, amelyek a párválasztástól kezdve munkánkon, pályánkon keresztül egészségünkig egész életünk mérőköveivé lettek. Ezek pedig sok esetben velünk született alkathunk, adottságaink, hosszabb távú érdekeink *ellenében* tereltek minket a bejárt útra. Amelyek között fölöttébb gyakoriak a tévutak... Érdekes módon a történelmet ritkán szoktuk bevonn

ebbe az ugyancsak izgalmas és az ismeretszerzésben – s ami igazán fontos: a nemzeti önismeretben – jól kamatozó felnőtt játékba. Befejezésül hadd idézzek egy igen bölcs író, André Maurois-t: „Nem létezik egyetlen kitérőt a múlt (...). Csak múltak magasztalhatatlan sokasága, melyek mindegyike egyformán érvényes (...). Az Idő minden egyes pillanatából, higgyük bár mégoly kurtának is, úgy ágaznak szét az események, akár a fa kettészágazó törzsének hajtásai.”

Papp Gábor